

1
Kum 1. Km 06 1
Papír mýj

Drazí v Kristu!

Dne 8. prosince t.r. budu slaviti dvacáté výročí svého vysvěcení na arcibiskupa pražského. V prvním svém pastýřském listě jsem děkoval Neposkvrněné za to, že právě v den jejího svátku se mi tak veliké milosti dostalo. Jí jsem také hned od počátku svěřil celé vykonávání svého úřadu. Proto i teď, v den jejího Neposkvrněného počertí, posílám Vám, svým krajanům v exilu i svým diecésanům v Čechách, několik upřímných slov k povzbuzení.

Ode dne mého vysvěcení uplynulo dvacet let a z těch pouze dvě a půl (do 19. VI. 1949) bylo mi možno svobodně vykonávat svůj úřad. Děj se vůle Boží! Tak jsem se povzbuzoval a tím více jsem se snažil modlitbami i obětmi svolávat pomoc a ochranu Boží i přímluvu Neposkvrněné na vlast a Národ. Celou tu dobu neměl jsem žádných přesných zpráv o tom, jak vypadá náboženský život u nás. Mnohdy jsem se obával, že poměry budou zoufalé. Bylo pro mne velkou útěchou, když po tzv. amnestii v roce 1963 jsem byl přece jen poněkud podrobněji informován a shledal, že přec není vše tak neutěšené, jak jsem předpokládal.

Jmenování kardinálem - a v tom jsem viděl na prvním místě vzácné uznání Svatého Otce Pavla VI. a vyznamenání pro celý náš národ - mi umožnilo odejít do Říma. Ovšem povolení k tomu mi bylo k mé velké bolesti dáno s podmínkou, že se už vůbec nevrátím.

Za mého už skoro dvacetinásíčního pobytu zde mi bylo dopřáno navštívit své krajany na různých místech světa, měl jsem příležitost i zde v Itálii vyhovět pozvání k účasti na různých národních a náboženských slavnostech. Byl jsem za to vše nesmírně vděčný dobrotivému Bohu. Mimořádnou radost a štěstí jsem prožíval zejména v Arenzanu nedaleko Janova, kde jsem mohl oslavit naše Pražské Jezulátko v tamní svatyni jemu zasvěcené. Zaslzel jsem, když jsem tam viděl malé děti italské s takovou důvěrou a láskou uctívat Jezulátko, jehož soška byla nesena za zpěvu a hudby a nadšení všech celým oním přístavním městem. Snad zapůsobila současně i myšlenka na naše české děti, jimž by bylo třeba také hodně úctu k Pražskému Jezulátku vštěpovat. Však je tak krásná a i pro děti vhodná ona modlitba svatého Otce Cyrila karmelitána: "Ó Ježíšku, tobě se vzdávám." - A náš svatý Jan Nepomucký? I ten je zde v Itálii ctěn. V Římě na mostě Milviově, známém vítězstvím Konstantina Velikého nad Maxenciem, jež vyvolalo vyhlášení ediktu milánského o svobodě náboženské v říši římské, je jeho socha a také v jiných místech bývá jako ochránce v nebezpečích povod-

ní vzýván. Jak by toho bylo bývalo třeba právě v těchto měsících zde v Itálii zapotřebí!

Ano, bylo to vždy útěchou pro mne, že alespoň zde jsem mohl něčím přispívat k dobru duší a tím větší útěchou bylo pro mne, že i naše krajany v exilu jsem měl možnost posilovat v důvěře i v přesvědčení, že svým životem a svou prací zejména v oboru věd a kultury mohou mnoho přispívat k proslavení českého jména v cizině.

Měl jsem vždy radost, když jsem pozoroval, že uvědomění národní je v harmonickém sladění s uvědoměním náboženským. Tento soulad udržovat jak v životě jednotlivců, tak i v životě rodinném a společenském vůbec, považuji za nesmírně důležité, neboť jestliže mladší generace žijící v cizině jsou vystaveny nebezpečí odnárodnění, pak pěstění našich národních písní spolu s našimi krásnými písněmi kostelními bude udržovat i v dětech a mládeži naší lásku k vlasti a národu, k čemuž Božího požehnání se dostane i horlivějším plněním všech povinností.

Na to jsem při každé příležitosti poukazoval, kdykoliv jsem měl příležitost s našimi krajany mluvit a byl jsem vděčen našim svatým patronům, svatému Václavu i ostatním, když jsem pozoroval, že nalézám u nich pro to pochopení. Ostatně to není snad jen můj osobní názor. To do jisté míry patří k dědictví Otců našich, to souvisí s tradicí svatováclavskou, to můžeme nazvat i odkazem biskupa Podlahy, jehož význam pro naši náboženskou národní kulturu je i u nás stále více zdůrazňován.

Především to patří k dědictví Otců našich svatého Cyrila a Metoděje. I od našich historiků bývá uznáváno, že svatý Cyril a Metoděj si zaslouhují našeho plného ocenění i po stránce národní. Svatý Cyril sestavil naši slovanskou řeč. Tím položil základ i k národní kultuře. Tím ale zachránil i náš národ před pohromou, která postihla většinu polabských Slovanů. A že se svým bratrem Metodějem zavedl a upevňoval jednotu s Římem, i to mělo v oné době velký význam. Neboť okolním národům byla tím vzata možnost dovolávat se nutnosti státní i politické nadvlády nad našimi předky, poněvadž nebyli v područí a závislosti na východním císařství a na cařihradském patriarchátu. U svatého Cyrila bylo toto pochopení pro nutnost udržení národního rázu v Čechách, na Moravě a na Slovensku tím vzácnější, že sám byl vychován v Cařihradě a dlouho žil v přízni východních císařů.

Buďme jim za to vděční, milujme svůj národ a svou národní řeč i jako jejich dědictví a pak budeme mít i větší pochopení pro udržování té druhé části jejich odkazu, věrnosti k pravé Církvi a její

hlavě, římskému papeži.

Po této stránce má i velkou důležitost snaha po blahořečení - můžeme říci směle - slavného arcibiskupa olomouckého, Antonína Cyrila Stojana. V jeho životopise čteme tato slova: "Vznik Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje je těsně spjat se jmény dvou význačných osobností katolické Církve - tehdejšího papeže Lva XIII a pozdějšího arcibiskupa olomouckého Antonína Cyrila Stojana." Když rok po vydání encykliky Lva XIII. "Grande munus" (Velký úkol) roku 1881 děkovaná pouť všech slovanských národů přišla do Říma poděkovat papeži za to, že - jak to vyjádřil tehdy biskup Strossmayer - "Svatý Otec svou encyklikou učinil Slovanům spravedlnost před celým světem", všichni přítomní zaslzeli při slovech Svatého Otce Lva XIII., jimiž končil, sám hluboce dojat, svou řeč: "Navraťte se milovaní synové, šťastně do svých vlastí, vypravujte svým bratřím, že my všechny ušlechtilé a velké národy slovanského kmene objímáme otcovskou láskou, nežádajíce od nich ničeho více, než aby lnuli k Církvi katolické největším zápalem a nezlomnou věrností." Tehdy mezi poutníky byl přítomen také mladý kaplan z Příbora na Moravě - Antonín Cyril Stojan. Právě za oné římské pouti se zrodila v Stojanově srdci myšlenka na založení zvláštního spolku, který by sloužil uskutečnění cyrilometodějských idejí. Ta pak vykřystalovala za jubilejních oslav r. 1885, tisícího to výročí smrti sv. Metoděje.

Později rozkvět Apoštolátu připravil půdu pro založení "Velehradské akademie", jejímž úkolem bylo také - a návrh ten dal na sjezdu r. 1904 dr. Antonín Podlaha - zabývat se odborně slovanskou teologií, katolickou i pravoslavnou a vydávat vědecký časopis. Již následujícího roku začaly vycházet "Slavorum littere theologicae", Náboženské spisy slovanské a r. 1907 byl na Velehrad svolán první unionistický sjezd. Tyto sjezdy vedly pak k značnému rozvoji světového katolického hnutí unionistického, u jehož kolébky stál právě také Stojan.

Je mimořádnou událostí, že právě v naší době byly započaty přípravy k blahořečení Antonína Cyrila Stojana. Zasluluje si to. Můžeme se na ten úmysl a vzývejme i jeho. Autor citovaného již jeho krátkého životopisu končí svůj spisek výzvou: "Třeba s důvěrou se utíkat k přímluvě Stojanově ve všech tělesných i duchovních potřebách, neboť bez přímého Božího zásahu, tj. bez zázraků, nikdy by nemohlo dojít k Stojanově beatifikaci a kanonisaci. Jako Bůh dává svému lidu světce, tak On je též oslavuje i zázraky, aby mohli být svatořečení a dáni za vzor a ochránce lidu, z něhož vyšli. Pamatujme na to!"

Dále: Bylo velkou zásluhou svatého Václava, že jak svým náboženským životem, tak i snahami kulturně vzdělávacími přispěl značně k oslavení našeho národa před ostatními národy v Evropě. Nebývá dost připomínáno, že svatý Václav byl nadšen pro v té době vznikající hnutí clunyacké. Zmínil jsem se již o tom při jiných příležitostech. Upozorňuje na to i Václav Novotný v I. díle svých Českých dějin. Toto hnutí mělo za účel prohloubit náboženský život prostřednictvím živé účasti věřících na mši svaté i na jiných pobožnostech. To požadoval i Svatý Otec Pius X. a Pius XI., a to i poslední Vatikánský koncil nejednou zdůrazňuje. Citově prožívané náboženství mělo být prohlubováno i vzděláním. Však již za Spytihněva byla na Budči založena škola, v níž se i svatému Václavu dostalo vzdělání a i když to byla škola, v níž se podávaly jen základy vzdělání, přec jen už sama hlubší znalost latiny poskytovala možnosti i dalšího vzdělání a tím i pochopení kultury u sousedních národů pěstěné a se rozvíjející. V ohledu náboženském se u sv. Václava projevoval příkladně život eucharistický, který právě také předpokládá hlubší poznání učení Kristova a chápání i jeho praktických stránek. Je s podivem, že německý historik a profesor dějepisu na universitě v Lipsku, protestant Albert Ruville, když v roce 1919 přestoupil ke katolicismu, v knize "Zpět k Církvi", při této konverzi vydané, udává, že k obrácení ho přivedla hlavně dogmata o neomylnosti papežově a o přítomnosti Ježíšově ve Svátosti nejsvětější. A jestliže jsem si za své heslo při jmenování biskupem zvolil "Eucharistia et labor", pak jsem k tomu byl veden malou knížkou P. Przywary "Eucharistie a práce", v níž je tak mistrně vyloženo, že eucharistický život nemůže spočívat jen v kontemplaci a soustředění se na lásku k Ježíši svátostnému, nýbrž že musí být dokazován i skutky, apoštolátem dobrého příkladu a prací svědomitou jak vzhledem k povinnostem náboženským, tak i k povinnostem stavovským, společenským.

Svatý Václav žil eucharisticky, pokud mu to jeho povinnosti knížete dovolovaly, i ve smyslu praktického uplatňování úcty a lásky k Eucharistii. Proto také i svatý Vojtěch, hodně již vzdělaný v ~~duchu~~ ~~duchu~~ onoho hnutí clunyackého, snažil se u našich předků úctu k svatému Václavovi šířit, sám jej vlastně, podle svědectví Mnicha montecassinského, kanonisoval za svatého tím, že umístil jeho ostatky do stěny oltáře a sám také vyzval i Křišťana ke kritickému sepsání života sv. Václava, aby i lid i kněží měli v něm vzor k napodobování.

Tradice svatováclavská tedy také potvrzuje nutnost a poželčnost souladu náboženství se vzděláním a jestliže v onen

věkupamatný den 28. října 1918 u sochy svatého Václava idea tradice svatováclavské celý náš národ sjednotila, měli bychom v duchu této tradice i nyní hledat a využítovat všeho, co nás sbratřuje a spojuje a varovat se všeho, co by nás mohlo rozdvojit.

Třetím povzbuzením, abychom pracovali o zharmonisování cí-
tění náboženského s národním je odkaz biskupa Antonína Podlahy. Je
nazýván "Svátečním člověkem". A zasluhuje si vším právem tohoto tak
mnoho vyjadřujícího názvu. Byl jsem šťasten, když v roce 1963 po onom
amnestování jsem mohl nějaký čas bydlet v Mukařově u Prahy, právě v
ústavu, který biskup Podlaha zřídil pro letní pobyt chovanek tzv.
Růžencové výroby a v němž trávil také sám své prázdniny. Často
jsem se zastavil u pomníčků, které mu tam v zahrádce daly postavit
chovanky ústavu "z vděčnosti". Podlaha, takový učenec, vědátor, spi-
sovatel, slovutný muž - a Růžencová výroba? Ano! A kolik se asi rů-
ženců v tamní kapliče pomodlil za své chovanky i za svůj národ! Jeho
láska k lidu a k potřebným jej vedla k založení útulny, jejímž hlav-
ním zdrojem příjmů měla být výroba růženců. A i jinak dovedl ve své
velké duši sladit smysl a mimořádné pochopení pro vědu a umění s ži-
votem hluboce náboženským. Jeho charakteristika velmi přesně vystihl
Karel Reban, rektor kněžského semináře v Budějovicích: "Podíl Podla-
hův na náboženském a kulturním obrození českého katolictví je zcela
mimořádný. Podlaha je "český kněz" par excellence! Jím stojí katolic-
tví české XX. věku ve svých základech náboženských a kulturních. Přes
všechnu opatrnost a kritičnost, s jakou dlužno voliti a vytyčovati
ideály, nutno říci, že Podlaha jest nám víc než kdo jiný náš ideál,
naš program.... Podlaha je rozený vůdce, inspirátor a ředitel práce,
jest nejen velikánem pro to co vykonal, nýbrž jest opravdu otcem,
vůdcem, tvůrcem určitého typu charakterového a ideového v českém ka-
tolictví. Je typem tvořícím generaci". Zasluhoval by si opravdu, aby
u nás byly záhy započaty práce k jeho blahorečení, neboť nejen značně
přispěl svými pracemi k ocenění našich českých patronů se svatým
Václavem v čele, nýbrž obnovou a dostavěním chrámu svatého Víta k mi-
leniovému roku svatováclavskému a basiliky svatého Jiří s hrobem sv.
Ludmily napravil i nevděk národa k hlavním ochráncům jeho v Praze.
Modleme se proto i k němu, aby svou přímluvou dokázal to, po čem vši-
chni věrní Češi tolik touží, aby obě ty svatyně přestaly být pouhými
průchodními turistickými středisky a staly se zase svatyněmi národní-
mi, v nichž by našemu národu byla vyprošována potřebná pomoc k dosa-
žení jak dobra věčného, tak i potřebného dobra časného.

Jsem šťasten, že mám příležitost zde v exilu oživovat jak

dědictví Otců našich svatých Cyrila a Metoděje, Stojanem tak horlivě udržované, tak i jednu z podstatných částí tradice svatováclavské a tím i odkazu Podlahova. Jsem šťasten, že mne zde sílí důvěra v pomoc Stojanovu i Podlahovu. Jsem šťasten, že mohu svěřovat v den svého vysvěcení na biskupa všechny duše mi svěřené, kněze, řeholníky sestry a bratry i ostatní věřící mocné ochraně Neposkvrněné. Děkuji z plna srdce Vám, kdož na mne při svých modlitbách a při svých obětech pamatujete. A žehnám jménem svým i pod záštitou svatého Vojtěcha, ochránce celé arcidiecése pražské, Vám všem i celé arcidiecési ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

V římské koleji svatého Jana Nepomuckého, dne 1. prosince 1966.

+ Josef kard. Beran,
arcibiskup pražský